

«جوان» آورده‌های اقتصادی استقرار نظام مالیاتی هوشمند را واکاوی می‌کند

مشاغل خاص، بازندگان استقرار نظام مالیاتی هوشمند

استقرار نظام مالیاتی هوشمند مبتنی بر سامانه مؤدیان و ساماندهی دستگاه‌های پوز بستر حذف بی‌عدالتی و تبعیض در فرآیند مالیات‌ستانی است

با استقرار نظام مالیاتی هوشمند از طریق شفافیت جریان کالا و جریان مالی هر یک از مشاغل یا اجرائی شدن سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاه‌ها و همچنین ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی، سال ۱۴۰۲ برای اولین بار امکان استقرار نظام مالیاتی دقیق و هوشمند و اخذ مالیات سیستمی بر اساس درآمدهای واقعی مشاغل فراهم شده است و بزرگ‌ترین بازندگان مالیات‌ستانی هوشمند از طریق سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاه‌ها و همچنین ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی، مشاغل خاص یا درآمدهای کلان خواهند بود که درآمدها ییشان شفاف خواهد شد و دیگر امکان فرار مالیاتی را نخواهند داشت. اجرائی شدن نظام مالیاتی هوشمند و عادلانه‌نیز ضروری هر اقتصاد بزرگ است. موضوع تحقق درآمدهای مالیاتی و متکی بودن منابع بودجه به مالیات به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد درآمد پایدار برای دولت عمل می‌کند که می‌تواند برای تأمین مالی کالاها و خدمات عمومی مانند آموزش، مراقبت‌های بهداشتی، زیرساخت‌ها و دفاع ملی مورد استفاده قرار گیرد.
به این حال، یک سیستم مالیاتی ممیزمحور، غیر شفاف و سلیقه‌ای می‌تواند انبوهی از مشکلات از جمله فرار مالیاتی و نابرابری را ایجاد کند که ضرورت استقرار سریع تر نظام مالیاتی هوشمند را می‌رساند.

فرار مالیاتی زمانی اتفاق می‌افتد که افراد یا شرکت‌ها عمداً درآمد خود را کمتر گزارش یا کسورات خود را بیش از حد اعلام کنند تا مالیات کمتری بپردازند و در این میان نیز حاکمیت داده‌ای نسبت به میزان درآمد هر یک از این افراد یا شرکت‌ها ندارد. نظام مالیاتی بدون داده مناسب و یک عضو کمیسیون اجتماعی مجلس معتقد است برای داشتن یک نظام مالیاتی کارآمد باید مباحثی مانند فراگیری، فرهنگ‌سازی و تنبیه سنگین کسانی که مالیات نوبه‌ی پردازند، مدنظر باشد. مالیات‌گیری عادلانه به این معناست که همه اقشار جامعه متناسب با میزان درآمدهشان مالیات بپردازند و هیچ‌کس از مالیات معاف نباشد و زمینه‌ای برای فرار مالیاتی وجود نداشته باشد. حسین گودرزی عضو کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با «جوان» با اشاره به این موضوع که نظام مالیات‌گیری ناکارآمد مقررات زیادی برپایان دارد، گفت: اگر نتوانیم نظام مالیاتی عادلانه و هوشمندی داشته باشیم، درآمد‌های حاصل از منابع سرمایه‌ای کشور مانند

گفت‌وگو

عضو کمیسیون امور داخلی و شوراهای مجلس گفت: یاراهاندازی سامانه مؤدیان و ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی، اتفاق مهمی در موضوع اخذ مالیات از بخش‌های دارای فرار مالیاتی کلان نظیر مشاغل خاص رخ خواهد داد و بدین شکل مالیات مشاغل خاص به شکل عادلانه، دقیق و هوشمند اخذ خواهد شد. ابوالفضل بوتربای، عضو کمیسیون امور داخلی و شوراهای مجلس در گفت‌وگو با فارس با اشاره به مزایای سیستم مالیاتی هوشمند گفت: نظام مالیاتی یکی از مهم‌ترین بخش‌ها در ایجاد درآمدهای پایدار است و به همین دلیل اهمیت اخذ مالیات دقیق و هوشمند بسیار بالاست. دنیا به سمت هوشمندسازی و استفاده از هوش مصنوعی می‌رود، هوش مصنوعی جایگزین بسیاری از کارها می‌شود و کارها را با دقت

متکی به نظر میزبان مالیاتی که تا پیش از این درگیر آن بودیم، سبب خواهد شد راه‌های فرار مالیاتی باز گذاشته شود و همین امر موجب خواهد شد نتها درآمد دولت کاهش یابد، بلکه بار بیشتری بر دوش مالیات دهندگان صادق گذاشته شود و بدین ترتیب اعتبار حاکمیت نیز نزد مردم کاهش خواهد یافت. سیستم مالیاتی ممیزمحور و مقررات پیچیده اداره می‌شود که برای مردم بسیار در دسرزاست و برای فراریان مالیاتی و مشاغل با درآمد کلان، امکان فرار مالیاتی را مهیا می‌کند.

یک سیستم مالیاتی ممیز محور که در آن مالیات‌ها بر اساس روابط شخصی یا ارتباطات سیاسی است تا معیارهای عینی، به نابرابری نیز می‌انجامد. چنین سیستمی ممکن است افراد یا گروه‌های خاصی را بر دیگران ترجیح دهد که منجر به تمرکز ثروت در دست عده‌ای معدودی شود و دیگران را برای گذراندن زندگی خود دچار مشکل کند.

در مقابل، یک سیستم مالیاتی هوشمند و عادلانه برای کاهش فرار مالیاتی و ارتقای درآمدهای پایدار طراحی شده است. چنین سیستمی با قوانین روشن و ساده‌ای مشخص می‌شود که به راحتی قابل درک و اعمال است و باعث می‌شود افراد و مشاغل خاص بسا درآمدهای کلان نتوانند دیگر مانند سابق به فرار مالیاتی بپردازند. همچنین بر اساس معیارهای عینی و داده‌های مشخص مالیاتی مانند جریان درآمدی فرد و همچنین جریان ورود و خروج کالا به کسب‌وکار فرد و همچنین داده‌های انبار فرد و تقاطع‌گیری آن با جریان مالی و تراکنش فرد، به راحتی درآمد سالانه فرد قابل تخمین و محاسبه است

و بدین ترتیب، امکان اخذ مالیات دقیق و هوشمند از مشاغل خاص با درآمدهای کلان فراهم می‌شود و دیگری مانند قبیل شاهد بی‌عدالتی مالیاتی نخواهیم بود. مالیات مشاغل نیز به حساسیت مالیات کارگر و کارمند و با در نظر گرفتن کامل درآمدهای فرد محاسبه خواهد شد و بدین ترتیب، بی‌عدالتی و تبعیض در نظام مالیاتی نیز با استقرار نظام مالیاتی هوشمند به حداقل خواهد رسید. یک سیستم مالیاتی هوشمند و عادلانه همچنین می‌تواند با ایجاد انگیزه برای کار، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، درآمدهای پایدار را ارتقا دهد. به عنوان مثال، یک سیستم مالیات بر درآمد تصادفی که در آن مالیات‌ها با افزایش درآمد افزایش می‌یابد، می‌تواند افراد را به کار سخت‌تر و کسب درآمد بیشتر تشویق کند. به طور مشابه، مشوق‌های مالیاتی برای پس‌انداز و سرمایه‌گذاری می‌تواند افراد را تشویق به سرمایه‌گذاری در بخش مولد و افزایش ریسک فعالیت‌های غیرمولد کند که در آینده خود و کمک به رشد اقتصادی موثر باشد. همه این عوامل نشان‌دهنده این است که استقرار یک نظام مالیاتی هوشمند و پایدار، راهکار اصلی تحقق یک اقتصاد با درآمدهای پایدار و تورم پایین است.

برای استقرار نظام مالیاتی هوشمند، مهم‌ترین قدم ایجاد شفافیت در جریان کالایی و تراکنشی هر کسب‌وکار است. این اقدام پس از سال‌هاقانون‌نویسی و عدم اجرائی شدن قانون، بالاخره در تیر ۱۴۰۱ بی‌سرانجام رسید و بر همین اساس، در تیر ۱۴۰۱ دو اقدام مهم و اساسی در زمینه استقرار نظام مالیاتی هوشمند و دقیق انجام گرفت. اولین قانون مهم در این زمینه، قانون سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاه‌های بود که از تابستان ۱۳۹۸

اقتصاد

سرویس اقتصادی۴۸۴۳۳۴۸۹

علی جدی عضو کمیسیون صنایع مجلس

با هوشمندسازی مالیاتی، درآمدهای مالیاتی کشور برای دولت مشخص می‌شود و می‌تواند برنامه‌ریزی کند. مردم نیز می‌دانند در پایان سال مسئله‌ای ندارند که سه ماه درگیر حسابرسی و بستن ترازنامه شوند و بخوانند اسناد را تغییر دهند. وقتی سیستم برخط باشد این مشکلات دیگر به‌وجود نمی‌آید. فرار مالیاتی اتفاق نمی‌افتد و شفاف‌سازی در بحث درآمدهای افراد اتفاق می‌افتد. با شفافیت جریان کالایی از طریق سامانه مؤدیان و بستن راه‌های فرار مالیاتی از طریق دستگاه‌های پوز، درآمدهای پنهان و ناشناخته مشاغل برای حاکمیت شفاف خواهد شد و بدین ترتیب امکان اخذ مالیات دقیق و کامل از مشاغل با درآمدهای میلیاردری فراهم خواهد شد.»

جدی افزود: «در سیستم ممیزمحور خطا پیش می‌آید وقتی سقف و حدی مشخص باشد و خود آن صنفی که کار انجام می‌دهد در آمدش روشن باشد دیگر این اتفاقات نمی‌افتد چون می‌داند آنلاین کنترل می‌شود. وقتی کنترل آنلاین باشد دیگر جز درآمد آن صنف اتفاق دیگری در آن پوز نمی‌افتد.»

وی خاطر نشان کرد: «با سیستم مالیاتی هوشمند درآمدهایی که در کشور شناخته شده نیستند و در حساب‌ها جابه‌جا می‌شوند خودبه‌خود شفاف می‌شوند. قطعاً درآمدهای مالیاتی نیز با این‌روش افزایش پیدا می‌کنند.»

در سیستم قدیم مالیاتی رسیدگی‌های ما ممیزمحور بود. یعنی دستی اسناد را می‌آوردند ممیز بررسی می‌کرد و بر اساس مدل‌ها و الگوهایی که آن کسب و کار داشت تخمین می‌زدند که چه مقدار باید مالیات بدهند. در این روش هم امکان اعتراض و هم وجود داشت.»

این نماینده مجلس شورای اسلامی افزود: «از قانون برنامه سوم و چهارم بحث راه‌اندازی سامانه جامع مالیاتی و الکترونیکی کردن دسترسی‌ها و پرونده‌ها مطرح و مقرر شد به این سمت برویم و رفته‌رفته سیستم دستی و ممیزمحور حذف شود. در واقع مقرر شد اطلاعات را از جاهای دیگری بگیریم که این اطلاعات تقاطع‌گیری را

شود و بگوئیم اطلاعات را فقط از خود طرف نگرفتیم

و از ۱۰ جای دیگر هم اطلاعات مالیاتی داریم. قرار بود

در سیستم جامع مالیاتی به اینجا برسیم که متأسفانه آن سامانه مؤدیان، دستگاه‌های پوز و سامانه‌ها درآمدهای دولت‌های مختلف پیگیری شد کامل نشد و در حد اتوماسیون باقی ماند.»

وی ادامه داد: «در حال حاضر قوانین جدید به ویژه قانون سامانه مؤدیان، دستگاه‌های پوز و سامانه‌ها فروشگاه‌های ما کمک می‌کنند که بر اساس نظام مالیاتی هوشمند همه چیز در قالب سامانه انجام شود و ممیز وارد سیستم نشود. سامانه الگوریتم‌هایی که تا دیروز در ذهن ممیز و سر ممیز بود در داخل سامانه‌ها ورودی‌های اطلاعات بررسی و تعیین مالیات می‌کند. این‌روش دقیق به شفافیت و عادلانه بودن مالیات کمک و از فساد جلوگیری می‌کند.»

نماینده مردم اصفهان در مجلس گفت: «وقتی به این سمت برویم، پایگاهی از اطلاعات مالیاتی درست می‌شود که دقیق است و تمامی رویدادهای مالی در سامانه مؤدیان موجود است. البته قسمت دیگری هم در این قانون دیده و آن مالیات بر سوداگری بود که اینجا تکمیل شد و عملاً باعث می‌شود یک سامانه جامع اطلاعاتی داشته باشیم.»

■ **جامعه‌شناسی**
به‌نظر مردم سیزدهم در تلاش برای ساماندهی نظام مالیاتی و استقرار عدالت و شفافیت است. استقرار نظام مالیاتی هوشمند نیز در همین زمینه قابل ارزیابی است. آنچه مهم می‌نماید اراده کافی برای برخورد با قانون‌شکنان و بستن استمران این رویه است.

تصویرسازی: حسین کشتکار | جوان

باید اجرائی می‌شد ولی دولت قبل به هیچ وجه در جهت تکمیل و استقرار سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاه‌های اقدام نکرد و همین موضوع سبب شد اولین اقدام مهم دولت سیزدهم در جهت تحقق مالیات‌ستانی هوشمند، استقرار و اجرائی شدن کامل سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاه‌ها در تیر ۱۴۰۱ باشد که بدین وسیله، جریان کالایی و ورود و خروج کالا از هر بخش از این طریق شفاف خواهد شد.»

دومین قانون مهم در زمینه استقرار نظام مالیاتی هوشمند، ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی بود. تا پیش از این اقدام مهم و ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی، هر یک از مشاغل چندین دستگاه پوز به نام اقدام یا دوستان یا به شکل حساب اجاره‌ای داشتند که به طور کل شفافیت تراکنش‌ها و جریان مالی یک کسب‌وکار را مختل می‌کرد و امکان اخذ مالیات دقیق و سیستمی را به حداقل می‌رساند و مسیر بازی برای فرار مالیاتی ایجاد کرده بود، اما در تیر ۱۴۰۱، وزارت اقتصاد و امور دارایی در جهت اصلاح و ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی، اشاره داشت بر دستگاه پوز حقیقی باید یک شماره اقتصادی واحد و مشخص داشته باشد و بدین ترتیب در دستگاه پوز حقیقی به یک مؤدی مالیاتی متصل خواهد شد. با این اقدام جریان مالی هر یک از مشاغل مشخص خواهد شد. بیشترین فرار مالیاتی، در مشاغلی با درآمدهای کلان رخ می‌داد و احتمالاً ششما در حال حاضر ضعف در شناسایی خاص با درآمدهای کلان نظیر پزشکان مشاهده کرده باشید که دستگاه پوز حقیقی به اسم یک فرد خانه‌دار یا حتی یک شغل دیگر است که بدین ترتیب با سرشکن کردن تراکنش‌ها در دستگاه‌های پوز مختلف، امکان فرار

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس در گفت‌وگو با «جوان»:

باید روی فرار مالیاتی مشاغل خاص تمرکز کنیم

پزشکان، وکلا، آرایشگاه‌های زنانه و… تصریح کرد: اگر می‌خواهیم به سمت عادلانه‌سازی نظام مالیات گیری کشور حرکت کنیم و بر این مشاغل خاص تمرکز داشته باشیم، باید نوعی فشار اجتماعی برای آنان به وجود بیاوریم. وی ادامه داد: واقعیت این است که در شرایط فعلی هر کس توانش را داشته باشد خودش را از مالیات معاف می‌کند یا فرار مالیاتی مرتکب می‌شود. این شرایط باعث شده است درآمدهای مالیاتی ناچیزی داشته باشیم و ظرفیت واقعی وصول مالیات در کشور عملیاتی نشود. این عضو کمیسیون اجتماعی مجلس گفت: از نظر من، همه باید متناسب با درآمدهان مالیات بدهند. حتی

مالیات‌ستانی عادلانه از مشاغل خاص در گرو هوشمندسازی نظام مالیاتی

تحولی است و در این مسیر امضاهای طلایی و بروکراسی‌ها نیز جمع می‌شود.

عضو کمیسیون امور داخلی و شوراهای مجلس درباره ارتباط بین هوشمندسازی نظام مالیاتی و برقراری عدالت مالیاتی گفت: امروز تکنولوژی و الکترونیک این ظرفیت مهم را برای ما فراهم کرده که با هوشمندسازی نظام مالیاتی بتوانیم عدالت اجتماعی را در حوزه مالیات برقرار کنیم که البته به زیرساخت‌هایی نیاز دارد؛ دو زیرساخت آن قانون‌های مختلفی است که تا به حال وضع شده است، قانون «بطلان اسناد عادی» که در تشخیص مصلحت است و منتظریم مجمع نتیجه را اعلام کند و قانون «استفاده از پایانه‌های فروشگاه‌ها و ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی» که بسیار مهم است از این نظر که جریان کالا و جریان مالی هر کالا از

کند. مردم نیز می‌دانند در پایان سال مسئله‌ای ندارند که سه ماه درگیر حسابرسی و بستن ترازنامه شوند و بخوانند اسناد را تغییر دهند. وقتی سیستم برخط باشد این مشکلات دیگر به‌وجود نمی‌آید. فرار مالیاتی اتفاق نمی‌افتد و شفاف‌سازی در بحث درآمدهای افراد اتفاق می‌افتد. با شفافیت جریان کالایی از طریق سامانه مؤدیان و بستن راه‌های فرار مالیاتی از طریق دستگاه‌های پوز، درآمدهای پنهان و ناشناخته مشاغل برای حاکمیت شفاف خواهد شد و بدین ترتیب امکان اخذ مالیات دقیق و کامل از مشاغل با درآمدهای میلیاردری فراهم خواهد شد.»

جدی افزود: «در سیستم ممیزمحور خطا پیش می‌آید وقتی سقف و حدی مشخص باشد و خود آن صنفی که کار انجام می‌دهد در آمدش روشن باشد دیگر این اتفاقات نمی‌افتد چون می‌داند آنلاین کنترل می‌شود. وقتی کنترل آنلاین باشد دیگر جز درآمد آن صنف اتفاق دیگری در آن پوز نمی‌افتد.»

وی خاطر نشان کرد: «با سیستم مالیاتی هوشمند درآمدهایی که در کشور شناخته شده نیستند و در حساب‌ها جابه‌جا می‌شوند خودبه‌خود شفاف می‌شوند. قطعاً درآمدهای مالیاتی نیز با این‌روش افزایش پیدا می‌کنند.»

■ **سیستم مالیاتی هوشمند جلوگیری از فساد را فراهم خواهد کرد**

مهدی طغیانی، سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس نیز در گفت‌وگو با «جوان» درباره سیستم مالیاتی هوشمند گفت: «در سیستم قدیم مالیاتی رسیدگی‌های ما ممیزمحور بود. یعنی دستی اسناد را می‌آوردند ممیز بررسی می‌کرد و بر اساس مدل‌ها و الگوهایی که آن کسب و کار داشت تخمین می‌زدند که چه مقدار باید مالیات بدهند. در این روش هم امکان اعتراض و هم وجود داشت.»

این نماینده مجلس شورای اسلامی افزود: «از قانون برنامه سوم و چهارم بحث راه‌اندازی سامانه جامع مالیاتی و الکترونیکی کردن دسترسی‌ها و پرونده‌ها مطرح و مقرر شد به این سمت برویم و رفته‌رفته سیستم دستی و ممیزمحور حذف شود. در واقع مقرر شد اطلاعات را از جاهای دیگری بگیریم که این اطلاعات تقاطع‌گیری را شود و بگوئیم اطلاعات را فقط از خود طرف نگرفتیم

و از ۱۰ جای دیگر هم اطلاعات مالیاتی داریم. قرار بود

در سیستم جامع مالیاتی به اینجا برسیم که متأسفانه آن سامانه مؤدیان، دستگاه‌های پوز و سامانه‌ها درآمدهای دولت‌های مختلف پیگیری شد کامل نشد و در حد اتوماسیون باقی ماند.»

وی ادامه داد: «در حال حاضر قوانین جدید به ویژه قانون سامانه مؤدیان، دستگاه‌های پوز و سامانه‌ها فروشگاه‌های ما کمک می‌کنند که بر اساس نظام مالیاتی هوشمند همه چیز در قالب سامانه انجام شود و ممیز وارد سیستم نشود. سامانه الگوریتم‌هایی که تا دیروز در ذهن ممیز و سر ممیز بود در داخل سامانه‌ها ورودی‌های اطلاعات بررسی و تعیین مالیات می‌کند. این‌روش دقیق به شفافیت و عادلانه بودن مالیات کمک و از فساد

جلوگیری می‌کند.»

نماینده مردم اصفهان در مجلس گفت: «وقتی به این سمت برویم، پایگاهی از اطلاعات مالیاتی درست می‌شود که دقیق است و تمامی رویدادهای مالی در سامانه مؤدیان موجود است. البته قسمت دیگری هم در این قانون دیده و آن مالیات بر سوداگری بود که اینجا تکمیل شد و عملاً باعث می‌شود یک سامانه جامع اطلاعاتی داشته باشیم.»

■ **جامعه‌شناسی**
به‌نظر مردم سیزدهم در تلاش برای ساماندهی نظام مالیاتی و استقرار عدالت و شفافیت است. استقرار نظام مالیاتی هوشمند نیز در همین زمینه قابل ارزیابی است. آنچه مهم می‌نماید اراده کافی برای برخورد با قانون‌شکنان و بستن استمران این رویه است.

برای اخذ مالیات به صورت هوشمند داده محور به وجود بیاوریم. تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم در همین ارتباط مشوق‌های خوبی برای مالیات‌دهندگان در راستای پرداخت مالیات ایجاد کرده است.

گودرزی خاطر نشان کرد: در اصلاح نظام مالیاتی کشور قرار نیست به کسی ظلم شود بلکه تلاش بر این است که همه صاحبان مشاغلی که مجموع فروش کالا و ارائه خدمات آنها در سال ۱۴۰۱ حداکثر صد برابر معافیت موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم (مبلغ ۶۷ میلیارد و ۲۰۰ میلیون ریال) بوده و فرم مالیات معطوق برای آنها در درگاه خدمات الکترونیک سازمان بارگذاری می‌شود مشمول مقررات دستورالعمل تبصره ماده ۱۰۰ بوده و از نگهداری اسناد و مدارک موضوع قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴ و ارائه اظهارنامه مالیاتی برای عملکرد مذکور معاف هستند؛ بقیه مؤدیان مکلف به ارائه اظهارنامه مالیاتی در موعد قانونی پایان خرداد هستند.

^[1] با استقرار نظام مالیاتی هوشمند از طریق شفافیت جریان کالا و جریان مالی هر یک از مشاغل یا اجرائی شدن سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاه‌ها و همچنین ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی، سال ۱۴۰۲ برای اولین بار امکان استقرار نظام مالیاتی دقیق و هوشمند و اخذ مالیات سیستمی بر اساس درآمدهای واقعی مشاغل فراهم شده است و بزرگ‌ترین بازندگان مالیات‌ستانی هوشمند از طریق سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاه‌ها و همچنین ساماندهی دستگاه‌های پوز حقیقی، مشاغل خاص یا درآمدهای کلان خواهند بود که درآمدهای ایشان شفاف خواهد شد و دیگر امکان فرار مالیاتی را نخواهند داشت

^[2] اجرائی شدن نظام مالیاتی هوشمند و عادلانه‌نیز ضروری هر اقتصاد بزرگ است